

Editorial

El món de les orquídiades a Catalunya s'incorpora a Ornitho.cat

El món de les orquídiades a Catalunya fa un salt endavant, incorporant-se com a una categoria més a Ornitho.cat.

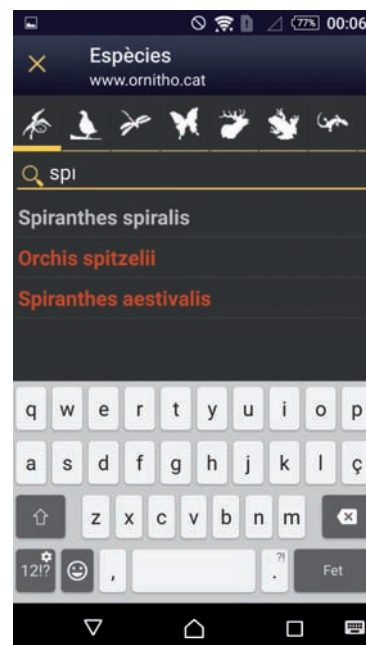
Com és sabut, els darrers anys el portal web Ornitho.cat s'ha convertit en el referent dels espais virtuals dedicats a l'intercanvi d'informació sobre les observacions d'ocells, mamífers, amfibis, rèptils, peixos d'aigües continentals, libèl·lules, papallones diürnes, cigales, ortòpters, crancs de riu i bivalves d'aigua dolça de Catalunya. Aquesta, és una iniciativa de l'Institut Català d'Ornitologia vinculada amb el Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya i promoguda conjuntament amb el departament de Territori i Sostenibilitat i diverses entitats ornitològiques i naturalistes.

En aquest sentit i per iniciativa del Grup Orquidològic de Catalunya (GOC-ICHN) i el Grup de Naturalistes d'Osona (GNO-ICHN), la Institució Catalana d'Història Natural, ha signat un acord de col·laboració amb l'Institut Català d'Ornitologia, per tal que les dades d'orquídiades del país puguin ser incorporades per part de tota la ciutadania al portal Ornitho.cat. D'aquesta manera es dota la base de dades d'orquídiades d'aquestes entitats d'una infraestructura sòlida i es facilita la incorporació de noves dades i la seva consulta.

Els darrers anys hi ha una creixent inquietud al voltant de les orquídiades

que podem trobar de forma silvestre al país. Fruit dels seus espectaculars colors, formes o estratègies reproductores, és un grup de biodiversitat que fascina a naturalistes i amants del medi ambient d'arreu de la geografia catalana. Aquesta eina permetrà doncs que qualsevol ciutadà del país, quan trobi una espècie d'aquest grup vegetal, en pugui incorporar la localització i l'estat de floració, juntament amb una fotografia, al sistema i d'aquesta manera enriquir el coneixement de la seva distribució geogràfica, fenologia de floració i altres aspectes de la seva biologia.

El Grup Orquidològic de Catalunya i el Grup de Naturalistes d'Osona, són grup de treball i delegació territorial de la Institució Catalana d'Història Natural, respectivament. Dintre dels seus objectius tenen els de treballar per divulgar i fomentar el coneixement sobre el món de les orquídiades, cosa que justifica que per tal d'anar un pas més enllà en els coneixements actuals de les orquídiades, engeguin aquest projecte de ciència ciutadana.

La ciència ciutadana s'està convertint en una eina molt potent per tal d'aprofundir en l'obtenció de dades científiques i de coneixements d'espècies. El creixent interès pel medi natural i

CARCELLER, FERNANDO;
CODORNIU, MANEL. 2017.
Insectes del Port. Tortosa;
Grup de Recerca Científica
Terres de l'Ebre. 361 p.

Insectes del Port, és una guia naturalista que vol donar a conèixer la varietat d'insectes que viuen al Port. S'ha intentat presentar una bona selecció de les espècies més comuns de veure, les més representatives i les que tenen un major interès biogeogràfic o científic. Tanmateix, hi ha una selecció d'un gran nombre d'espècies, més de 600 fotografiats en un llibre de 368 pàgines. Hi ha un capítol inicial amb una ampla introducció sobre els insectes, amb una clau d'ordres entenedora i concisa. A cada ordre hi ha una explicació general i una sèrie de fitxes de les espècies amb una o varies fotografies. Se n'indica el nom científic, el nom vulgar si existeix, els caràcters morfològics, fenologia o període de l'any en què podem veure l'espècie, l'hàbitat, la biologia, les relacions amb altres insectes o amb l'home i diverses curiositats. També hi ha un capítol especial sobre insectes cavernícoles. Al final del llibre hi ha un glossari amb vocabulari tècnic, la bibliografia, un índex de famílies i un de gèneres.

la major disponibilitat d'eines a l'abast dels ciutadans, faciliten la popularització del coneixement de la biodiversitat per part del gran públic, que al seu torn genera un volum incomparable d'observacions de flora i fauna. Aquestes observacions, convenientment revisades i tractades, són un complement inèdit per a la recerca científica acadèmica que obre noves possibilitats per a l'estudi i la conservació de la biodiversitat, que poden ser rellevants degut a les mancances existents per part de les polítiques ambientals.

En aquest sentit, s'ha treballat per adaptar els requeriments de la plataforma. Les dades que fins ara es podien aportar al sistema Ornitho estaven dirigides sobretot per a grups de biodiversitat animal. Incorporant un grup de flora, alguns dels camps s'han hagut de replantejar, per tal que les dades que s'in-

corporin al sistema puguin ser de la màxima utilitat possible.

La previsió és que, de cara la temporada vinent d'orquídies, es puguin realitzar sessions específiques de difusió de l'Ornitho per a orquídies, així com, també, jornades de formació per tal que la ciutadania pugui conèixer millor aquesta plataforma i per resoldre els possibles dubtes que sorgeixin a l'hora d'entrar i consultar dades al web o a l'aplicació mòbil (NaturaList).

Aquesta és doncs una bona notícia per al món ambiental, que obre per la flora del país un ventall de possibilitats per tal de seguir-hi incorporant grups i disposar de més i millors dades sobre la distribució de les nostres espècies, amb la col·laboració de tots els naturalistes que ho desitgin. ■

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades

Montsec d'Ares, cara sud

Montsec d'Ares, vessant sud. L'estrena del programa 2017-2018 de sortides naturalistes va ser el dissabte 7 d'octubre al vessant sud del Montsec d'Ares (la Noguera), en una ruta quasi circular que s'inicià a Àger, pujà cap al bell mig de la muntanya pel Colobor, la cova d'en Rosell i la font de Gabrieló i baixà fins al Centre d'Observació de l'Univers per l'ermita de Pedra.

La jornada fou esplèndida, tant pel dia clar i assolellat com per la bellesa de la muralla esglaonada del Montsec. La serenor de la muntanya contrastava amb la tensió i l'estupor viscuts el diumenge anterior, quan bandes comandades pel govern de l'estat de policies espanyols i guàrdies civils armats fins a les dents, enfollits i despersonalitzats sota una cuirassa de cap a peus, van agredir i pegar a tort i a dret, indiscriminadament arreu de Catalunya, gent pacífica i indefensa que havia anat a votar. Només al Bages, el pas d'una banda d'uns 70 guàrdies civils va deixar l'Ajuntament de Fonollosa devastat, destrosses vandàliques a les entrades de l'institut Quercus a Sant Joan de Vilatorrada i de les escoles Joncadella també a Sant

Joan, Joventut a Callús i Sant Miquel a Castellgalí, nombrosos contusionats i el sentiment general d'inseguretat. La indignació i el rebuig contra aquesta violència de l'Estat no podia ser més unànime entre els participants a la sortida. Davant de la barbàrie, la caminada per la muntanya i la racionalitat de la ciència van tenir efecte balsàmic.

El Montsec és una llarga serralada prepirinenca estesa d'oest a est i tallada en perpendicular per les dues Nogueres, la Ribagorçana al congost de Mont-rebei i la Pallaresa al de Terradets, en tres sectors: el Montsec de l'Estall a la Franja de Ponent, el d'Ares al mig i el de Rúbies a llevant. La serra és conseqüència d'un mantell de corriments d'estrats mesozoics eminentment calcaris que, al sector del Montsec d'Ares, encavalca sobre els conglomerats i gresos eocènics de la vall d'Àger. El vessant nord relativament suau segueix el cabussament dels estrats, mentre que el sud, esglaonat i encinglerat, mostra els estrats trencats.

Sortint d'Àger, al nord de la masia de Mossenyé, hi ha el contacte discordant entre

l'Eocè, per sota malgrat ser més modern, i el Cretaci. A partir d'aquí vam posar atenció en la presència de fòssils que, lògicament, havien de ser diferents dels que la gent del Bages acostumem a trobar a la comarca pròpia. A l'entorn de la cova d'en Rosell –una casa aixoplugada sota una gran balma– vam trobar fòssils de coralls individuals del gènere *Aulosmilium* (= *Placosmilium*), de rudistes del gènere *Hippurites*, d'ostres i altres bivalves i de cargols, però no pas d'ammonits, tan bells i característics del mesozoic marí.

Hippurites sp.

La ruta s'enfilà cap a la font de Gabrieló, amb una vista esplèndida de la cinglera superior del Montsec on es distingien els dos passos que permeten travessar-la: la canal Xurulla més a l'est, la de l'Embut equipada amb cadenes i, a més, el delicat pas del Feixant, estret i vertiginós, longitudinal a mitja cinglera. Les dues úniques fonts de la part alta del Montsec d'Ares que ragen malgrat la sequera deuen ser la de la Bessa al vessant nord i aquesta font de Gabrieló al sud, el punt més alt de l'excursió i on vam fer parada i fonda.

A mesura que el dia assolellat avançava, la cinglera calcària afavoria la creació de corrents d'aire ascendent. A migdia, el cel del Montsec d'Ares i de la vall d'Àger es va omplir de parapents de colors i de voltors que planaven a l'aire, sostinguts per aquests corrents tèrmics; els uns havien saltat del coll d'Ares, els altres de relleixos de la cinglera que taques blanques delaten.

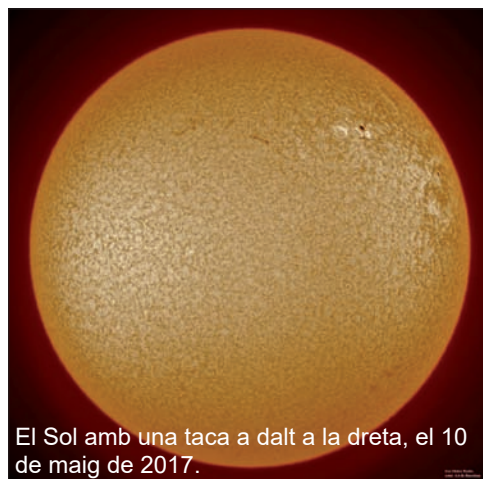
A la tarda, la ruta seguí de dret avall cap al santuari de la Mare de Déu de Pedra, penjat a mitja muntanya, i en ziga-zagues cap al **Centre d'Observació de l'Univers**, ja a la vall d'Àger. El santuari de la Mare de Déu de Pedra es recolza en un esperó rocós, en un lloc aspre però dominant sobre la vall, com a contrapunt humil i rústic enfront de la monumental basílica de Sant Pere que culmina la vila d'Àger.

Centre d'Observació de l'Univers

Les condicions del cel nocturn del Montsec són favorables a l'observació astronòmica per l'escassa contaminació lumínica mercès a una població molt petita i la llunyania de les ciutats, l'alçada, la poca nuvolositat –la precipitació mitjana anual és al voltant dels 500 mm– i l'aire habitualment sec; per això es va decidir situar aquí les instal·lacions modernes de recerca, promoció i divulgació astronòmiques de Catalunya, englobades sota el paraigua de Parc Astronòmic del Montsec. El Centre d'Observació de l'Univers, depenent del Consell Comarcal de la Noguera i situat a un parell de quilòmetres d'Àger per la carretera de coll d'Ares, n'és el centre de divulgació per excel·lència, una dedicació que afegeix a l'observació amb telescopis d'alta tecnologia.

La visita diürna al COU comprèn dues parts. La primera part tingué per objecte el Sol, l'únic astre que des de la Terra es pot observar bé de dia. Vam veure els dos telescopis equipats amb els corresponents filtres i enfocats al Sol, l'un que capta llum visible i l'altre la infraroja que emet la corona solar. Des de l'observatori-aula, que té amb capacitat per a 68 persones massa còmodament assegudes, es controla tot el parc de telescopis, incloent el telescopi catadiòptric de 50 cm de diàmetre instal·lat a la pròpia aula, i se'n reben les imatges a les pantalles. Aquí vam atendre a les explicacions sobre el Sol i en vam veure les imatges nítides. El Sol presentava aquell dia només una taca tènue; era en fase de poca activitat. En canvi, imatges preses en anys anteriors amb els mateixos telescopis mostraven nombroses taques que

El Sol amb una taca a dalt a la dreta, el 10 de maig de 2017.

Foto: José Muñoz Reales/Aster–Agrupació Astronòmica de Barcelona.

es corresponen amb erupcions de plasma solar que, en arribar a la Terra al cap de 3 dies, causen l'espectacle de les aurores a les latituds altes on el camp magnètic és més feble, boreal o austral depenent d'on s'escaigui la llarga nit polar. El Sol entra en fase d'activitat mínima en el seu cicle d'uns 11 anys de període. La segona part de la visita consistí en una sessió a l'Ull del Montsec, el planetari digital que recrea en 3D el firmament. L'Ull del Montsec és capaç de mostrar la profunditat de l'univers, de

Voltor comú

manera que el mite de les constel·lacions es desfà quan s'aprecia que les estrelles que les formen no estan en un sol pla com clavades a la cúpula del cel ni són properes entre elles, sinó que es troben a profunditats molt diferents i separades per distàncies immenses. Durant la sessió es va explicar el moviment relatiu dels astres vistos des de la Terra i la variació de l'eix de rotació de la Terra que amb els anys es tradueix en un canvi de l'estel que assenyala amb major precisió el nord. Acabada la sessió, la cúpula de l'Ull del Montsec s'obrí comple-

tament per veure el cel en viu, on encara planava un voltor tardaner. La visita diürna al COU va ser una classe excel·lent d'astro- nomia; queda pendent la visita nocturna per una nit estelada d'estiu. ■

Delegació d'Osona-GNO

Sortides naturalistes guiades

L'anellament científic identifica les espècies d'ocells del riu Méder. Una seixantena de persones van participar al taller d'anellament d'ocells el passat dissabte dia 30 de setembre al recorregut del riu Méder a Vic, prop del pou de glaç.

A la jornada, organitzada per l'Ajuntament de Vic amb la col·laboració del Grup d'Anellament de Calldetenes-Osona, i inclosa en el cicle de sortides naturalistes del Grup de Naturalistes d'Osona, el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis-UVic-UCC i el Museu del Ter, s'hi van identificar diferents espècies d'ocells que habiten aquesta part del riu Méder i d'altres que s'estan preparant per migrar.

Mitjançant l'anellament científic es van capturar ocells sense fer-los cap tipus de dany i posteriorment es van identificar, pesar

i mesurar. També se'ls va col·locar una anella identificativa que permet saber quan, on i qui ha anellat l'au. Si algú torna a identificar l'ocell es podrà veure quin recorregut ha fet i quins canvis de mida i pes ha patit.

Aquesta activitat també va servir per poder conèixer aquest tram d'Anella Verda. ■

Dia Mundial dels Ocells al Parc del Castell de Montesquiú. El diumenge 8 d'octubre va tenir lloc al parc del castell de Montesquiú una jornada per celebrar el Dia Mundial dels Ocells plena d'activitats, sortides i tallers, emmarcada dins el cicle de sortides naturalistes del Grup de Naturalistes d'Osona, el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis-UVic-UCC i el Museu del Ter.

Les activitats van començar a les 9 del matí, amb una sortida guiada per l'entorn del parc per sentir, veure i reconèixer els ocells que hi viuen. Mentre es desenvolupava la sortida –en la qual van participar una seixantena de persones, gairebé tot famílies–, el Grup d'Anellament de Calldetenes-Osona desenvolupava una activitat d'anellament a la

zona de picnic del parc, que va durar fins al migdia.

Paral·lelament, a la zona dels jardins del castell, es van dur a terme diversos tallers per la canalla: pintar, retallar, reconeixement d'espècies... Tots els nens i nenes varen participar d'un concurs d'identificació d'espècies, al final del qual es van sortejar una sèrie de premis de diversos col·laboradors.

A les dos quarts de dotze, quan els de la sortida ja havien arribat, i mentre s'acabava l'anellament i continuaven els tallers, els més menuts van gaudir d'un espectacle infantil de la mà de «l'Alma i el mar de contes» amb els seus *Contes d'ocells dins d'un cistell*.

(Continua)

Al final del matí, es van alliberar dos xori-guers que havien estat recuperats al Centre de Recuperació de Fauna de Torreferrussa, davant les mirades d'un gran grup de persones, i les cares embadalides de molts nens i nenes.

Seguidament va tenir lloc un dinar popular, i a la tarda dues xerrades més tècniques sobre «Ocells singulars de muntanya» i el «Portal Euro Bird», amb un concurs d'identificació d'espècies, en aquest cas per adults.

Una jornada molt bonica, amb un dia esplèndid i uns 200-250 visitants que varen passar pel parc al llarg del dia. Volem agrair l'organització per part del Parc del Castell de Montesquiu i la col·laboració del Grup d'Anellament de Calldetenes-Osona, l'ICO, el Consorci del Ter i el Consorci de la Vall del Ter, Orís i el Bisaura; entre tots varen fer possible aquesta magnífica jornada. ■

Sortida de ratpenats a Osona. El divendres 22 de setembre, en el marc de la *Bat night* o de les Nits dels Ratpenats que se celebren a diferents indrets de Catalunya i Europa, es va celebrar al Museu del Ter una sortida naturalista per donar a conèixer la biologia i la conservació dels ratpenats o rates pinyades. Aquesta sortida també s'emmarcava dins el cicle de sortides de descoberta dels sistemes naturals a Osona, organitzat pel Grup de Naturalistes d'Osona (GNO-ICHN), el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM-UVic-UCC) i el Museu del Ter. La sessió va anar a càrrec de Jordi Camprodon, investigador del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya i professor de la Universitat de Vic.

L'activitat va comptar amb 14 persones de públic entre estudiants, famílies i persones interessades en el món dels ratpenats, que van seguir una xerra-

da introductòria i una posterior sortida de camp nocturna. Es van poder escoltar amb el detector d'ultrasons i observar pipistrel·la comuna, pipistrel·la nana i ratpenat d'aigua volant entre el bosc de ribera i sobre el riu Ter. ■

Delegació de la Garrotxa

Sortides de camp per descobrir les moltes i hepàtiques de la Garrotxa

El dissabte 7 d'octubre es va realitzar la sortida de camp «Moltes i hepàtiques aquàtiques de la Garrotxa», dins el programa de sortides que aquest any la delegació de la Garrotxa de la ICHN ha organitzat conjuntament amb el Museu dels Volcans per donar a conèixer aquest grup d'organismes i completar el catàleg de briòfits de la Garrotxa. El conductor de les sortides ha estat Miquel Jover (Universitat de Girona).

Aquesta tercera sortida es va centrar en les fonts de Sant Roc (Olot, el Fluvià) i del Gurn (Sant Privat d'en Bas). Hi van participar 4 persones i es van

prospectar diferents ambients aquàtics. En total es van identificar i recollir mostres d'unes 50 espècies.

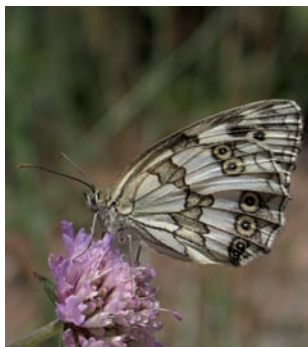
La delegació de la Garrotxa de la ICHN ha constituït enguany el Grup de recerca participativa de briòfits. L'entitat ja va elaborar un primer catàleg comarcal l'any 2006 i

actualment disposa d'unes 1.500 citacions d'unes 300 espècies. El projecte pretén aconseguir, en dos anys, un catàleg força complet que permeti tenir una idea de la diversitat de briòfits de la comarca i una primera aproximació a la seva distribució comarcal i per hàbitats. ■

Delegació de la Serralada Litoral Central

Tronades científiconaturalistes

Tronada científiconaturalista número 12. **Navegants, illes i tsunamis.** El dia 5 de juliol, Olga Margalef ens va fer una introducció històrica i sociològica de les illes del Pacífic sud, concretament sobre l'illa de Pasqua; però abans de centrar-se en aquesta illa va explicar les relacions culturals, comercials i humanes de les illes del Pacífic i del continent americà. En l'explicació va fer un recorregut històric de les ciutats illes, la descoberta, les visites de les campanyes dels navegants i dels

Olga Margalef durant la Tronada 12

traficants d'esclaus. Finalment centrant-se en l'illa de Pasqua va explicar les teories sobre la funció dels moais, els punts de construcció, el desplaçament al llarg de l'illa i, finalment, el desús i canvi a altres expressions culturals. Va explicar-nos també les formes de govern i fins i tot els esports tradicionals de l'illa.

Una Tronada molt interessant per la poca coneixença sobre aquesta regió tant allunyada físicament com culturalment, que va atreure al voltant de 35 persones de públic. ■

Tronada Científiconaturalista número 13. **Deu anys de seguiment al Maresme: què ens diuen 30.000 papallones?** En la Tronada del dia 4 d'octubre, Jordi Corbera va fer un resum de les dades recollides durant els darrers 10 anys sobre els transectes de papallones corresponents al BMS. Començà explicant la feina feta en el marc del BMS i després va explicar les dades corresponents als transectes que fa. Com a grans xifres podem dir que el número d'individus es manté bastant cons-

Jordi Corbera durant la tronada 13

tant al llarg dels anys tot i que sí que hi ha un lleuger descens en el número d'espècies, lligat segurament al canvi d'hàbitats. Tot i els intents d'extreure altra informació relacionada amb alimentació i altres factors ambientals és una feina força difícil i que requereix bastant esforç per poder veure la interacció. Vam poder notar la interacció de les papallones amb els factors de l'ambient i les possibilitats d'estudi. Hi van assistir unes 35 persones. ■

Sortides de camp

Els passats dies 7 i 8 d'octubre, en el marc de les Jornades Europees de Patrimoni, la Delegació de la Serralada Litoral Central, en col·laboració amb l'Ajuntament de Mataró, van portar a terme dues sortides de camp.

La primera, programada pel dia 7 d'octubre i englobada dins del Projecte Fonts, va ser conduïda per Marcos Fernández, que va guiar el grup per visitar les fonts de la Moreneta i de n'Homs. Un cop arribats a les fonts es va explicar la metodologia emprada

per l'equip del Projecte Fonts per mostrear noves fonts, quina informació se'n pot extreure i què hi podem trobar a les fonts. Als assistents se'ls va fer entrega d'un petit dossier amb informació sobre el Projecte Fonts i l'anàlisi de les dues fonts visitades.

El dia 8 d'octubre, Francesc Sabater i Aida Viza van realitzar un taller familiar per ensenyar als visitants com funciona la vida a la bassa de Can Boet. ■

Marcos Fernández explicant el Projecte Fonts a la sortida de camp.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Reptes en fotografiar amfibis i rèptils a Llatinoamèrica

El 2 d'octubre passat es va fer la sessió inaugural de les activitats del curs acadèmic 2017-2018, que va ser conjunta entre dues entitats germanes: la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura i la Societat Catalana d'Herpetologia. Abans de començar, es va demanar un minut de silenci en memòria de les víctimes dels atemptats del mes d'agost produïts a pocs metres d'on estàvem i a Cambrils, així com per la repressió a tot Catalunya durant el referèndum realitzat el dia abans, 1 d'octubre.

L'autor de la conferència, el científic català resident a Costa Rica, Cèsar Lluís Barrio-Amorós, ha estat recorrent i explorant Llatinoamèrica durant 22 anys. Ha descobert i descrit granotes, salamandres, serps i sargantanes. A part d'això, en els últims 15 anys s'ha dedicat a retratar d'una manera concisa i peculiar als seus subjectes favorits des dels deserts de Mèxic als boscos temperats de Xile, passant per les selves primàries centreamericanes (a Costa Rica i Panamà) i sud-americanes (a Venèçuela, Colòmbia, Equador i Perú).

El major plaer d'un herpetòleg fotògraf és captar la presència i comportament d'amfibis i rèptils en el seu hàbitat natural, destacant llur bellesa, rarsa i fesomia. Tanmateix, això no està exempt de reptes: des del viatge en si fins a l'accés a zones complicades (per diferents causes), passant pel tracte respectuós als animals, la cooperació dels habitants locals i el domini de l'equip i les tècniques fotogràfiques.

El nombrós públic que hi assistí –una setantena– va gaudir de les explicacions, que destil·laven un gran coneixement del tema.

L'exposició fou molt didàctica i entretinguda, i no cal dir que va estar sobradament il·lustrada amb centenars d'imatges. Tot plegat ha estat gràcies a la presència temporal d'en Cèsar, ja que ningú millor que ell per fer-nos viure aquesta experiència audiovisual. No recordem cap sessió en què es projectessin tantes fotos.

En Cèsar, antropòleg de formació i herpetòleg de vocació, organitza viatges als naturalistes que vulguin visitar Costa Rica. És el guia ideal perquè ha acumulat una gran experiència pràctica, ja que és un dels expedicionaris més actius a la zona. Fruit de les seves prospeccions, ha publicat més de 200 articles i descrit mig centenar d'espècies noves per la ciència. Fou un dels científics que formà part del grup explorador dels tepuis veneçolans liderat per Charles Brewer Carías, i per tant, codescobridor del sistema de coves de gres més voluminós del món. Esperem que la propera vegada que ens visiti ens pugui donar una altra lliçó magistral com aquesta. ■

Foto: Cèsar Barrio-Amorós/Doc Frog Photography

Parella de granotes paracaigudistes (*Agalychnis spurrelli*) posant ous, a la península d'Osa, Costa Rica.

Hinojosa, Joan C.; Martín, Ricard; Maynou, Xavier; Vila, Roger. 2017. «Molecular taxonomy of the *Symptetrum vulgatum* (Odonata: Libellulidae) complex in the West Palearctic». European Journal of Entomology, núm. 114, p. 373–378. [doi: 10.14411/eje.2017.048].

Grup de treball Grup Orquidològic de Catalunya-GOC

Las orquídeas de México

El 19 de setembre passat es va realitzar la conferència «Las orquídeas de México» a càrrec de la Dra. Rebeca Menchaca, investigadora de la Universitat Veracruzana i responsable del seu orquidari.

La conferència es va portar a terme a la sala Pi i Sunyer de l'institut d'Estudis Catalans i estava coorganitzada pel Grup Orquidològic de Catalunya (GOC), la Institució Catalana d'Història Natural i l'Orquidari de la Universitat Veracruzana. Els 25 assistents, van poder gaudir dels coneixements i les imatges sobre la grandíssima diversitat de

(Continua)

III WORKSHOP ANUAL INSA-UB

*La salut de la microbiota.
Prebiòtics i probiòtics en
nutrició animal i humana.*

16 de novembre de 2017

Jornada organitzada per
l'Institut de Recerca en
Nutrició i Seguretat Ali-
mentària de la Universitat
de Barcelona. Per a més
informació, seguiu [aquest
enllaç](#).

les orquídies del seu país, així com dels projectes que hi està portant a terme. També hi va haver temps per intercanviar impressions sobre les orquídies catalanes i les mexicanes.

Des del GOC, volem agrair a tots els implicats en aquesta jornada el fet que s'hagi pogut portar a terme, especialment a la Dra. Menchaca. ■

Societats adherides

Grup Mineralògic Català. Conferència inaugural del cycle Conferències Mineralògiques de Tardor 2017

Amb la conferència d'Isaac Camps «5 espais insòlits del patrimoni geològic català», i amb la presència de Joan Pino, president de la ICHN, el 27 d'octubre, vàrem inaugurar el cycle de conferències d'aquest any.

De la mà de l'Isaac, geòleg i divulgador entusiasta de la geologia catalana, vàrem visitar virtualment cinc indrets d'especial interès geològic i molt poc coneguts. Vàrem conèixer la fosa de Ferran, una fosa tectònica a la Segarra i molt moderna geològicament parlant; seguidament vàrem fer un recorregut per alguns dels volcans més poc coneguts de la Garrotxa, un d'ells el de major diàmetre de cràter de la península Ibèrica, la Crosa de Sant Dalmai i els altres descoberts molt recentment, els volcans de Sant Iscle de Colltort. Després vàrem conèixer unes formacions de travertins amb una gènesi i una morfologia molt poc habitual en l'àmbit geològic mundial, que es troben a prop de Basturs, al Pallars Jussà, el Mont de Conques, situat en el municipi d'Isona i Conca Dellà. En aquests paratges s'han realitzat estudis preparatoris a la possible exploració de Mart, per la semblança en la seva formació geològica.

Per acabar ens vàrem endinsar en alguns secrets geològics amagats a la mateixa ciutat de Barcelona. Petites meravelles geològiques del nostre país poc conegudes i que vàrem poder gaudir gràcies a les explicacions de l'Isaac Camps.

Volem agrair des d'aquestes línies al públic, la seva assistència en un dia força complicat pel nostre país i, com no, la inestimable acollida que un any més l'IEC i la ICHN ens han donat al GMC i al cycle de Conferències Mineralògiques de Tardor 2017.

Publicacions

Butlletí de la ICHN, número 81

El Butlletí de la ICHN número 81 està en procés d'elaboració, però ja es poden consultar els primeres articles a la pàgina web de la ICHN:

Articles

- *Salix pentandra* (Salicaceae) al riu Segre, de Joan Pedrol. [Enllaç](#).
- *Moitrelia multifidella* (Chrétien, 1911), un nuevo pirálido para Europa continental (Lepidoptera: Pyralidae: Phycitinae), de Josep Ylla Ullastre, Javier Gastón Ortiz, Ramon Macià Vilà & Manuel Huertas-Dionisio. [Enllaç](#).
- *Anagyris foetida* (Leguminosae), retrobat al Baix Empordà (Catalunya), de Jordi Bou Manobens & Miquel Jover Benjumea. [Enllaç](#).
- Confirmation of the presence of *Sciocoris* (*Neosciocoris*) *sideritidis* Wollaston, 1858 (Heteroptera: Pentatomidae) in the Iberian Peninsula and first records for the province of Barcelona, de Marcos Roca-Cusachs & Marta Goula. [Enllaç](#).
- Sobre la presència de *Mordellochroa milleri* Emery, 1876 (Coleoptera: Mordellidae) a Girona i altres coleòpters recol·lectats a Setcases (Ripollès), de Sergi Trócoli & Amador Viñolas. [Enllaç](#).
- First record of *Phaenoglyphis heterocera* (Hartig, 1841) (Hymenoptera: Cynipoidea: Figitidae: Charipinae) from Algeria, de Mar Ferrer-Suay, Jesús Selfa, Mohamed Z. E. Labdaoui, Yamina Guenaoui & Juli Pujade-Villar. [Enllaç](#).
- Designació dels lectotipus de *Pseudochazara williamsi* (Romei, 1927) (Lepidoptera: Nymphalidae: Satyrinae) i *Carcharodus tripolinus* (Verity, 1925) (Lepidoptera: Hesperidae):

Pyrginae) de la col·lecció d'Ignasi de Sagarra dipositada al Museu de Ciències Naturals de Barcelona, de Ramon Macià, Berta Caballero-López & Glòria Masó. [Enllaç](#).

• Importància dels guarets ambientals com a font d'insectes per a la conservació del sisó (*Tetrax tetrax*) i altres ocells esteparis en els secans cerealístics, de Joan Estrada Bonell, Santi Mañosa Rifé & Gerard Bota Cabau. [Enllaç](#).

• Sobre tres derméstidos de Les Planes de Son i la mata de València (Pirineo de Lleida), nuevos para la fauna de Catalunya (Coleoptera: Dermestidae), de Miguel Prieto Manzanares. [Enllaç](#).

• Primer reporte de una especie de cinípido dañina para *Q. humboldtii* en Colombia: *Zapatella petiolata* n. sp. Pujade-Villar & Caicedo (Hym., Cynipidae), de Juli Pujade-Villar, Guadalupe Caicedo-Ramirez, Pedro A. Rodríguez, Sara Fernández-Garzón & Marcos Roca-Causachs. [Enllaç](#).

• Nuevos géneros y especie de Ernobiinae de Sudamérica y nuevos datos sobre el género *Pachotelus* Solier, 1849 (Coleoptera: Ptinidae), d'Amador Viñolas & Richard Honour. [Enllaç](#).

• El Geoparc Mundial de la UNESCO «Comarca Minera, Hidalgo»: Un resultat de la cooperació científica entre Mèxic i Catalunya, de Carles Canet Miquel & Juan Carlos Mora Chaparro. [Enllaç](#).

• Una nueva especie de *Neuroterus* Hartig, 1840 de México (Hym., Cynipidae), de Juli Pujade-Villar, David Cibrián-Tovar, Uriel M. Barrera-Ruiz, Armando Equihua-Martínez, Edith G. Estrada-Venegas & Alejandro G. Durán-Román. [Enllaç](#).

• Noves aportacions al coneixement de la fauna coleopterològica de la península Ibèrica (Coleoptera), d'Amador Viñolas, Sergi Trócoli & Josep Muñoz-Batet. [Enllaç](#).

Nota breu

• *Equisetum palustre* al delta de l'Ebre, de Mario López i Alemany & Rafel Balada Llasat. [Enllaç](#).

Recull de legislació

Catalunya

RESOLUCIÓ TES/2061/2017, de 22 d'agost, per la qual es fa públic l'**Acord de declaració d'impacte ambiental del Projecte de creixement del dipòsit salí del Cogulló** a partir de l'any 1988 situat a la zona sud-occidental del municipi de Sallent, promogut per l'empresa Iberpotash, SA (exp. B3DIA160166). DOGC número 7442 de 28 d'agost de 2017.

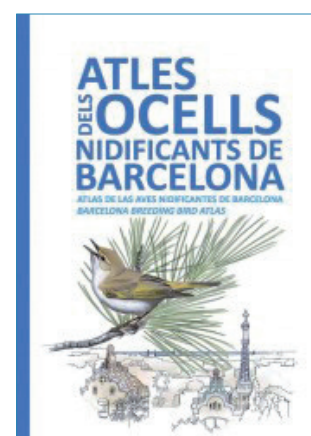
RESOLUCIÓ TES/2201/2017, de 18 d'agost, per la qual s'emet l'informe ambiental estratègic del **Pla especial urbanístic autònom per al desenvolupament del Parc fluvial** a les rieres d'Òdena, Castellolí i Güells, als termes municipals d'Igualada, Vilanova del Camí, Òdena, Castellolí i la Pobla de Claramunt (exp. OTAABA20170061). DOGC número 7459 de 21 de setembre de 2017.

País Valencià

ORDRE 22/2017, de 3 d'agost, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per la qual es regula la **utilització dels fangs de depuració** en el sector agrari de la Comunitat Valenciana. DOGV número 8118 d'1 de setembre de 2017.

DECRET 116/2017, d'1 de setembre, del Consell, pel qual **es declaren com a Zones Especials de Conservació els Llocs d'Importància Comunitària Alt Túria** (ES5232006), Savinar d'Alpuente (ES5233008) i Serra del Negrete (ES5233009) i s'aprova la norma de gestió d'aquests Zones Especials de Conservació i de la Zona Especial de Protecció per les Aus Alt Túria i Serra del Negrete (ES0000449). DOGV número 8122 de 7 de setembre de 2017.

ORDRE 24/2017, de 31 d'agost, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per la qual **es declaren 4 microreserves de flora en la província d'Alacant**. DOGV número 8124 d'11 de setembre de 2017.

ANTON, M.; HERRANDO, S.; GARCIA, D.; FERRER, X.; CEBRIAN, R. 2017. *Atles dels ocells nidificants de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona/ICO/UB/Zoo.

Vols rebre el NOTÍCIAS més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Segueix-nos al Facebook.

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori
i Sostenibilitat

fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN: 2339-5672
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Agenda

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades

Dissabte 4 de novembre de 2017, de 7.15 a 20 h. *Les Salines i la Vajol (Alt Empordà), de la Vajol a la Vajol.*

Dissabte 2 de desembre de 2017, de 8.15 a 19 h. *El cogulló de Cal Torre (Bages), de Castellar a Rajadell.*

Cal inscriure-s'hi a l'adreça ichnbages@gmail.com o bé al telèfon 933 248 582 de la Secretaria de la ICHN.

Delegació d'Osona

Sortides naturalistes guiades

Dissabte 11 de novembre, sortida matinal de *Bolets*.

Les activitats són gratuïtes, però cal inscripció prèvia a través de cerm@museudelter.cat, info@gno.cat o del telèfon 93 851 51 76 (Museu del Ter).

Delegació de la Serralada Litoral Central

Tronades científiconaturalistes

Dimecres 8 de novembre, 14ena Tronada. *Reserves marines, la seva gestió i les noves tècniques de seguiment de peixos*, a càrrec d'ENEKO ASPILLAGA, investigador del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona.

Dimecres 13 de desembre, 15ena Tronada. *El genoma de l'oceà*, a càrrec de PABLO SÁNCHEZ de l'Institut de Ciències del Mar - CSIC.

Le dues sessions tindran lloc a les 19.30 h, a l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró (passatge del Pou d'Avall, 1).

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Dimarts 28 de novembre, a les 19 h, a la sala Pere Coromines de l'IEC. *Hornstrandsdir. Rere les petjades de la guineu àrtica*, a càrrec de MARTA BRETÓ i TATO ROSÉS.

Grup Mineralògic Català

Conferències Mineralògiques de Tardor

Divendres 17 de novembre, a les 19.30 h, a la Sala Pi i Sunyer de l'IEC. *Meteoritos. Origen, història y composició mineralògica. Meteoritos característics catalanes y del resto de la Península Ibérica*, a càrrec de JOSÉ VICENTE CASADO.

Divendres 24 de novembre, a les 19.30 h, a la Biblioteca Popular P. Fidel Fita (Carrer Bonaire, 2; Arenys de Mar). *La geologia de la sal*, a càrrec de MARC CAMPENY CREGO.

Divendres 1 de desembre, de 18 a 19 h, visita guiada al Museu Martorell. De 19 a 20 h, al Castell dels Tres Dragons (Parc de la Ciutadella; Barcelona), conferència *Formes actuals de documentació, catalogació i conservació preventiva de les col·leccions de mineralogia i petrologia al Museu de Ciències Naturals de Barcelona*, a càrrec de Yael Díaz Acha i Marc Campeny Crego.

Divendres 15 de desembre de 2017, a les 19.30 h, a la Sala Pi i Sunyer de l'IEC. *Mineria i patrimoni miner català. Inventari i avaluació de museus i parcs geològics. Estratègies a seguir per a la conservació i divulgació científica*, a càrrec de JOSEP MARIA MATA PERELLÓ.

XIV Jornada CREAM-SCB-ICHN

Dimarts 21 de novembre de 2017, a la Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans. XIV Jornada CREAM-SCB-ICHN *Invasions biològiques, punt de trobada entre ciència i gestió*. L'assistència a la jornada és lliure i gratuïta, però cal confirmació d'assistència. Per a més informació i inscripció, adreceu-vos al [Web del CREAM](#).

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIAS:

Jordi Badia, Guillem Bagaria, Jordi Brú, Jordi Corbera, Marcos Fernández, Martí Franch, Josep Germain, Josep Hidalgo, Josep Antoni Ignacio, Ricard Martín, Albert Masó, Carla Rafart, Guillem Torner.